

1. Rizikové faktory práce a pracovního prostředí	13
1.1 Úvod	14
1.2 Práce, zdraví a udržitelný rozvoj.....	14
1.3 Kategorizace prací jako forma hodnocení zdravotních rizik z práce.....	21
1.3.1 Kategorizace prací.....	21
1.3.2 Kategorizace u různých faktorů práce	22
1.3.2.1 Prach.....	22
1.3.2.2 Chemické látky.....	22
1.3.2.3 Hluk.....	23
1.3.2.4 Vibrace.....	23
1.3.2.5 Neionizující záření a elektromagnetická pole	23
1.3.2.6 Fyzická zátěž.....	23
1.3.2.7 Pracovní poloha.....	24
1.3.2.8 Zátěž teplem z technologie.....	24
1.3.2.9 Zátěž chladem.....	24
1.3.2.10 Psychická zátěž.....	24
1.3.2.11 Zraková zátěž	24
1.3.2.12 Práce s biologickými činiteli	24
1.3.2.13 Práce ve zvýšeném tlaku vzduchu.....	25
1.3.3 Informační systém kategorizace prací (IS KaPr)	25
1.3.4 Legislativní podklady k hodnocení rizika a kategorizaci.....	25
1.3.5 Role zdravotních ústavů a SZÚ v analýze rizik	27
1.3.6 Postup při kategorizaci - rekapitulace	27
1.4 Faktory fyzikální.....	28
1.4.1 Prašnost	28
1.4.1.1 Stanovení prašnosti v pracovním ovzduší	29
1.4.1.2 Preventivní opatření k ochraně před prachem.....	30
1.4.2 Tepelně-vlhkostní podmínky.....	30
1.4.2.1 Teplota vzduchu	31
1.4.2.2 Relativní vlhkost vzduchu.....	32
1.4.2.3 Rychlost proudění vzduchu	33
1.4.3 Vytápění a větrání.....	33
1.4.3.1 Vytápění.....	33
1.4.3.2 Větrání.....	35
1.4.3.3 Budovy s umělým ovzduším – Syndrom nemocných budov	36
1.4.4 Hluk.....	38
1.4.4.1 Fyzikální podstata a profesionální expozice	38
1.4.4.2 Metody stanovení a limity hluku.....	38
1.4.4.3 Zdravotní účinky	39
1.4.4.4 Technická prevence	40

1.4.5	Vibrace	40
1.4.5.1	Fyzikální podstata a profesionální expozice	40
1.4.5.2	Metody stanovení a limity vibrací.....	41
1.4.5.3	Zdravotní účinky	41
1.4.5.4	Technická prevence	42
1.4.6	Elektrické a magnetické pole – Elektromagnetické záření	43
1.4.6.1	Veličiny a jednotky.....	43
1.4.6.2	Zdravotní rizika	43
1.4.6.3	Ochrana zdraví – nejvyšší přípustné hodnoty a referenční hodnoty	43
1.4.6.4	Elektrická pole.....	45
1.4.6.5	Magnetická pole	46
1.4.6.6	Elektromagnetické záření	47
1.4.6.7	Příklady	47
1.4.7	Osvětlení	48
1.4.7.1	Veličiny a jednotky osvětlení	48
1.4.7.2	Několik poznámek k fyziologii vidění.....	48
1.4.7.3	Denní osvětlení.....	50
1.4.7.4	Umělé osvětlení.....	51
1.4.8	UV a IR záření a lasery	52
1.4.8.1	Ultrafialové záření	52
1.4.8.2	Infračervené záření.....	54
1.4.8.3	Lasery	54
1.4.9	Ionizující záření	56
1.4.9.1	Biofyzikální poznámky	56
1.4.9.2	Principy řízení ochrany pracovníků a monitorování expozice.....	57
1.4.9.3	Novější přístupy v prevenci ozáření pracovníků.....	59
1.5	Faktory chemické	60
1.5.1	Klasifikace a označování chemických látek/směsí	60
1.5.1.1	Základní pojmy uváděné v textu	60
1.5.1.2	Proč systém klasifikace a označení?.....	61
1.5.1.3	Společné pro oba systémy klasifikace a označování	62
1.5.1.4	Systém klasifikace a označování podle směrnice.....	63
1.5.1.5	Systém klasifikace a označování podle nařízení CLP	67
1.5.1.6	Zdroje – kde najít informace o předpisech.....	71
1.5.2	Olovo a jeho sloučeniny	71
1.5.3	Rtuť a její sloučeniny	72
1.5.4	Arsen a jeho sloučeniny	73
1.5.5	Antimon a jeho sloučeniny	73
1.5.6	Berylium a jeho sloučeniny	74
1.5.7	Kadmium a jeho sloučeniny	74
1.5.8	Chrom a jeho sloučeniny	75
1.5.9	Mangan a jeho sloučeniny	75

1.5.10	Nikl a jeho sloučeniny.....	76
1.5.11	Fosfor a jeho sloučeniny.....	76
1.5.12	Vanad a jeho sloučeniny.....	77
1.5.13	Fluor a jeho sloučeniny.....	78
1.5.14	Chlor a jeho sloučeniny.....	78
1.5.15	Ostatní halogeny a jejich sloučeniny.....	79
1.5.16	Zinek a jeho sloučeniny.....	79
1.5.17	Měď a její sloučeniny.....	80
1.5.18	Oxid uhelnatý.....	80
1.5.19	Oxidy dusíku.....	81
1.5.20	Oxidy síry.....	82
1.5.21	Kyanovodík a kyanidy.....	82
1.5.22	Isokyanáty.....	83
1.5.23	Fosgen.....	83
1.5.24	Borany.....	84
1.5.25	Sírouhlík.....	84
1.5.26	Sírovodík a sulfidy.....	85
1.5.27	Amoniak.....	85
1.5.28	Halogenované uhlovodíky.....	86
1.5.29	Alifatické a alicyklické uhlovodíky.....	87
1.5.30	Alkoholy.....	89
1.5.31	Glykoly.....	90
1.5.32	Ethery a ketony.....	90
1.5.33	Formaldehyd a jiné alifatické aldehydy.....	91
1.5.34	Akrylonitril a jiné nitrily.....	92
1.5.35	Alifatické nitroderiváty.....	93
1.5.36	Benzen.....	93
1.5.37	Homology benzenu.....	94
1.5.38	Naftalen a jeho homology.....	94
1.5.39	Vinylbenzen a divinylbenzen.....	95
1.5.40	Fenol, jeho homology a halogenované deriváty.....	96
1.5.41	Aromatické nitro a aminosloučeniny.....	96
1.5.42	Polychlorované bifenyly, dibenzodioxiny a dibenzofurany.....	98
1.5.43	Polycyklické kondenzované uhlovodíky.....	98
1.5.44	Syntetické pyretroidy.....	99
1.5.45	Dipyridily.....	99

1.5.46	Karbamáty.....	100
1.5.47	Sloučeniny kovů platinové skupiny	100
1.5.48	Thalium a jeho sloučeniny	101
1.5.49	Baryum a jeho sloučeniny	102
1.5.50	Sloučeniny cínu	102
1.5.51	Sloučeniny selenu a telluru	103
1.5.52	Uran a jeho sloučeniny	103
1.5.53	Estery kyseliny dusičné	103
1.5.54	Anorganické kyseliny	104
1.5.55	Etylenoxid a jiné oxirany	105
1.5.56	Halogenované alkyletery a aryletery (bischlormethylether).....	105
1.6	Faktory biologické	106
1.6.1	Hodnocení zdravotního rizika	107
1.6.2	Kategorizace prací s biologickými činiteli.....	109
1.6.3	Pracoviště a práce s výskytem biologických činitelů	110
1.6.4	Nemoci z povolání způsobené biologickými činiteli.....	110
1.6.5	Prevence.....	111
1.6.5.1	Technická a technologická opatření:	111
1.6.5.2	Organizační a jiná opatření:	111
1.6.5.3	Lékařský dohled	112
1.6.5.4	Očkování	112
1.7	Fyziologické a psychologické faktory práce	113
1.7.1	Vymezení fyziologických faktorů práce.....	114
1.7.2	Základní psychofyziologické faktory	114
1.7.3	Nejdůležitější legislativa týkající se fyziologických faktorů práce.....	114
1.7.4	Základní zásady při hodnocení fyziologických faktorů práce.....	115
1.7.4.1	Celková fyzická zátěž.....	115
1.7.4.2	Lokální svalová zátěž	116
1.7.4.3	RSI syndrom (repetition strain injury)	116
1.7.4.4	Pracovní poloha.....	117
1.7.4.5	Ruční manipulace s břemeny	117
1.7.4.6	Kontrola a řešení rizik u fyziologických faktorů práce.....	118
1.7.5	Psychická zátěž.....	119
1.7.5.1	Časový tlak	120
1.7.5.2	Vnucené pracovní tempo.....	120
1.7.5.3	Monotonie	120
1.7.5.4	Vysoké nároky v oblasti komunikace a vzájemné kooperace	121
1.7.5.5	Práce v třísměnném a nepřetržitém pracovním režimu a noční práce.....	121
1.7.5.6	Jiné nevyjmenované zdroje psychické zátěže	121

1.8	Některá nová pracovní rizika	122
1.8.1	Nanomateriály.....	122
1.8.2	<u>Geneticky modifikované organismy z hlediska hygieny práce .....</u>	<u>123</u>
2.	Poškození zdraví z práce	128
2.1	Pracovní úrazy	129
2.2	Nemoci z povolání	131
2.2.1	Legislativa, definice, kompenzace, prevence	131
2.2.2	Jednotlivé nemoci z povolání, jejich příčiny, projevy, léčba a prevence.....	133
2.2.2.1	Nemoci z povolání způsobené chemickými látkami.....	133
	1. Nemoc z olova nebo jeho sloučenin.....	134
	2. Nemoc ze rtuti nebo jejích sloučenin	134
	3. Nemoc z arzenu nebo jeho sloučenin.....	135
	4. Nemoc z antimonu nebo jeho sloučenin.....	135
	5. Nemoc z berylia nebo jeho sloučenin.....	135
	6. Nemoc z kadmia nebo jeho sloučenin.....	135
	7. Nemoc z chromu nebo jeho sloučenin	135
	8. Nemoc z manganu nebo jeho sloučenin.....	135
	9. Nemoc z niklu nebo jeho sloučenin	135
	10. Nemoc z fosforu nebo jeho sloučenin	136
	11. Nemoc z vanadu nebo jeho sloučenin	136
	12. Nemoc z fluoru nebo jeho sloučenin	136
	13. Nemoc z chloru nebo jeho sloučenin	136
	14. Nemoc z ostatních halogenů a jejich sloučenin.....	136
	15. Nemoc ze zinku nebo jeho sloučenin	136
	16. Nemoc z mědi nebo jejích sloučenin.....	136
	17. Nemoc z oxidu uhelnatého.....	136
	18. Nemoc z oxidů dusíku.....	137
	19. Nemoc z oxidů síry.....	137
	20. Nemoc z kyanovodíku nebo kyanidů	137
	21. Nemoc z izokyanátů	138
	22. Nemoc z fosgenu	138
	23. Nemoc z boranů.....	138
	24. Nemoc ze sirouhlíku.....	138
	25. Nemoc ze sirovodíku a sulfidů (sulfidů)	138
	26. Nemoc z amoniaku.....	138
	27. Nemoc z halogenovaných uhlovodíků	138
	28. Nemoc z alifatických nebo alicyklických uhlovodíků	138
	29. Nemoc z alkoholů.....	138
	30. Nemoc z glykolů	138
	31. Nemoc z éterů a ketonů	139
	32. Nemoc z formaldehydu nebo jiných alifatických aldehydů.....	139
	33. Nemoc z akrylonitrilu a jiných nitrilů	139
	34. Nemoc z alifatických nitroderivátů	139
	35. Nemoc z benzenu	139
	36. Nemoc z homologů benzenu	139
	37. Nemoc z naftalenu nebo jeho homologů	139
	38. Nemoc z vinylbenzenu nebo divinylbenzenu.....	139
	39. Nemoc z fenolu, jeho homologů nebo jejich halogenovaných derivátů	139
	40. Nemoc z aromatických nitro nebo amino sloučenin	139

41.	Nemoc z polychlorovaných bifenylů, dibenzodioxinů a dibenzofuranů.....	140
42.	Nemoc z polycyklických kondenzovaných uhlovodíků.....	140
43.	Nemoc ze syntetických pyretroidů.....	140
44.	Nemoc z dipyridilů.....	140
45.	Nemoc z karbamátů.....	140
46.	Nemoc ze sloučenin kovů platinové skupiny.....	140
47.	Nemoc z thalia nebo jeho sloučenin.....	140
48.	Nemoc z barya nebo jeho sloučenin.....	140
49.	Nemoc ze sloučenin cínu.....	140
50.	Nemoc ze sloučenin selenu a teluru.....	140
51.	Nemoc z uranu nebo jeho sloučenin.....	141
52.	Nemoc z esterů kyseliny dusičné.....	141
53.	Nemoc z anorganických kyselin.....	141
54.	Nemoc z etylenoxidu a jiných oxiranů.....	141
55.	Nemoc z halogenovaných alkyleterů nebo aryleterů (bischlormetyleter).....	141
2.2.2.2	Nemoci z povolání způsobené fyzikálními faktory.....	141
1.	Nemoc způsobená ionizujícím zářením.....	141
2.	Nemoc způsobená elektromagnetickým zářením.....	143
3.	Zákal čočky způsobený tepelným zářením.....	144
4.	Porucha sluchu způsobená hlukem.....	144
5.	Nemoc způsobená atmosférickým přetlakem a podtlakem.....	145
6.	Nemoci cév rukou při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními.....	145
7.	Nemoci periferních nervů horních končetin charakteru ischemických a úžinových neuropatií při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními.....	146
8.	Nemoci kostí a kloubů rukou nebo zápěstí nebo loktů při práci s vibrujícími nástroji a zařízeními.....	147
9.	Nemoci šlach, šlachových pochev nebo úponů nebo svalů nebo kloubů končetin z dlouhodobého nadměrného jednostranného přetěžování.....	148
10.	Nemoci periferních nervů končetin charakteru úžinového syndromu z jednostranného, nadměrného a dlouhodobého zatěžování, nebo z tlaku, tahu, nebo torze.....	149
11.	Nemoci tíhových váček z tlaku.....	150
12.	Poškození menisku.....	150
2.2.2.3	Nemoci z povolání týkající se dýchacích cest, plic, pohrudnice a pobříšnice.....	151
1.	Pneumokoniózy způsobené prachem s obsahem volného krystalického oxidu křemičitého.....	151
2.	Nemoci plic, pohrudnice nebo pobříšnice způsobené prachem azbestu.....	152
3.	Pneumokonióza způsobená prachem při výrobě a zpracování tvrdokovů.....	153
4.	Pneumokonióza ze svařování, rtg znaky prашných změn od četnosti znaků p ³ ,q ² ,r ² a výše dle klasifikace ILO.....	153
5.	Nemoci dýchacích cest a plic způsobené vdechováním kobaltu, cínu, barya, grafitu, gama oxidu hlinitého, berylia, antimonu nebo oxidu titaničitého.....	154
6.	Rakovina plic z radioaktivních látek.....	155
7.	Rakovina dýchacích cest a plic způsobená koksárenskými plyny.....	156
8.	Rakovina sliznice nosní nebo vedlejších dutin nosních.....	156
9.	Exogenní alergická alveolitida.....	156
10.	Astma bronchiale a alergická onemocnění horních cest dýchacích.....	157
11.	Bronchopulmonální nemoci způsobené prachem bavlny, lnu, konopí, juty, sisalu nebo cukrové třtiny.....	158
2.2.2.4	Nemoci z povolání kožní.....	159
1.	Nemoci kůže způsobené fyzikálními, chemickými nebo biologickými faktory.....	159

2.2.2.5	Nemoci z povolání přenosné a parazitární	160
1.	Nemoci přenosné a parazitární.....	160
2.	Nemoci přenosné ze zvířat na člověka buď přímo nebo prostřednictvím přenašečů...	161
3.	Tropické nemoci přenosné a parazitární	161
2.2.2.6	Nemoci z povolání způsobené ostatními faktory a činiteli	161
1.	Těžká hyperkinetická dysfonie, uzlíky na hlasivkách, těžká nedomykavost hlasivek a těžká fonastenie.....	161
2.2.3	Postup při podezření na nemoc z povolání, realizace právního aktu hlášení nemoci z povolání.....	162
2.3	Ohrožení nemocí z povolání.....	163
2.4	Počty nemocí z povolání a ohrožení nemocí z povolání uznaných v České republice od roku 2000	164
2.5	Nemoci spojené s prací	167
2.5.1	Vymezení pojmu.....	167
2.5.2	Nejčastější nemoci spojené s prací	167
3.	Pracovní lékařská péče na závodech	175
3.1	Závodní preventivní péče	176
3.2	Preventivní prohlídky	178
3.2.1	Vstupní preventivní lékařské prohlídky	178
3.2.2.	Periodické (pravidelné) preventivní lékařské prohlídky.....	179
3.2.3.	Výstupní preventivní lékařské prohlídky	179
3.2.4.	Následné preventivní lékařské prohlídky	179
3.2.5.	Mimořádné preventivní lékařské prohlídky	179
3.3	Zdravotní kontraindikace pro výkon rizikových prací.....	180